

KARTA KURSU

Nazwa	Socjologia ogólna
Nazwa w j. ang.	Sociology

Koordinator	dr hab. Grzegorz Foryś	Zespół dydaktyczny
Punktacja ECTS*	2	

Opis kursu (cele kształcenia)

Przedstawienie klasycznych i współczesnych koncepcji socjologicznych opisujących społeczeństwo i toczące się w nim procesy.
 Poznanie przez studentów istoty takich zjawisk i procesów społecznych jak: działanie społeczne, interakcja, zbiorowe formy życia społecznego, patologia społeczna, kultura, socjalizacja, kontrola społeczna, instytucje i organizacje społeczne, nierówności społeczne, władza, biurokracja, rodzina, religia, grupy interesu, zachowania zbiorowe, zmiana społeczna i globalizacja.
 Zrozumienie relacji strukturalnych w ramach społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem jego klasowego charakteru, relacji pomiędzy instytucjami państwa i społeczeństwa oraz relacji państwo – społeczeństwo.
 Umiejętność rozpoznawania i diagnozowania zjawisk społecznych.
 Umiejętność posługiwania się koncepcjami teoretycznymi dla analitycznego opisu i wyjaśnienia zjawisk społecznych.
 Zdolność do formułowania propozycji rozwiązywania problemów społecznych.

Warunki wstępne

Wiedza	Ogólna wiedza na temat funkcjonowania społeczeństwa, zjawisk i procesów społecznych.
Umiejętności	Umiejętność czytania ze zrozumieniem.
Kursy	

Efekty kształcenia

Wiedza	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------	-----------------------------	-------------------------------------

	W01. Posiada ogólną wiedzę na temat rozmaitych ujęć teoretycznych opisujących funkcjonowanie społeczeństwa.	W01
	W02. Zna różnice pomiędzy kategoriami społecznymi, zbiorowościami i innymi całościami społecznymi.	W01, W03
	W03. Ma wiedzę o procesie tworzenia się społeczeństwa i jego budowie, jak również o relacjach strukturalnych zachodzących pomiędzy jego elementami. Rozumie procesy zróżnicowania społecznego i nierówności społecznych.	W03
	W04. Ma wiedzę na temat funkcjonowania grup społecznych oraz zasad rządzących relacjami pomiędzy jednostką i grupą społeczną. Zna cechy wspólnoty i społeczne aspekty funkcjonowania wspólnot lokalnych.	W03
	W05. Rozumie specyfikę funkcjonowania instytucji, organizacji społecznych oraz takich procesów w nich zachodzących jak oligarchizacja rutynizacja, tendencja do rozrastania się, jak również zna zasadnicze cechy i zjawiska związane z biurokracją.	W01, W03, W04
	W06. Ma wiedzę na temat istoty kultury i cywilizacji, zna podstawowe koncepcje teoretyczne ich dotyczące. Ponadto rozumie znaczenie takich pojęć jak: norma społeczna, kontrola społeczna, sankcja, anomia społeczna.	W04
	W07. Posiada wiedzę o różnych typach władzy, legitymizacji władzy oraz jej znaczeniu dla życia społecznego. Zna i rozumie zjawisko konfliktu i reguły nim rządzące w odniesieniu do poziomu mikro i makrospołecznego.	W03, W04
	W08. Ma ogólną wiedzę na temat systemów reprezentacji interesów oraz relacji pomiędzy państwem i grupami interesu oraz pomiędzy władzą i administracją państwową. Rozumie ideę państwa narodowego.	W03
	W09. Ma ogólną wiedzę na temat ekonomicznych, politycznych i społecznych aspektów globalizacji oraz pozytywnych i negatywnych konsekwencji globalizacji dla jednostek, zbiorowości, społeczeństw i państw.	W03

Umiejętności	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
--------------	-----------------------------	-------------------------------------

	U01. Ma umiejętność adekwatnego stosowania koncepcji teoretycznych dla opisu funkcjonowania społeczeństwa.	U01, U02
	U02. Potrafi dostrzegać różnice pomiędzy formami życia zbiorowego.	U02
	U03. Posiada umiejętność przypisywania jednostek na podstawie posiadanych przez nich cech do właściwych pozycji klasowych.	U02, U03
	U04. Potrafi określić charakter wspólnoty, wskazać jej potrzeby i potencjał oraz możliwości jego wykorzystania.	U03
	U05. Dostrzega procesy zachodzące w organizacjach i potrafi posłużyć się wiedzą potrzebną do ich kształtowania. Jest zdolny do przeciwdziałania negatywnym skutkom biurokratyzacji.	U05
	U06. Potrafi funkcjonować w różnych systemach normatywnych i kontekstach kulturowych. Sam jest zdolny do określania systemu reguł i budowania systemów sankcji zapewniających skuteczność działania grupy.	U03
	U07. Potrafi diagnozować przyczyny konfliktu i stosować adekwatne środki do jego rozwiązania. Potrafi zbudować i wykorzystać czynniki sprzyjające zajmowaniu pozycji władzy.	U04
	U08. Dostrzega korzyści i zagrożenia płynące z procesu globalizacji. Potrafi wskazać i wykorzystać czynniki rozwoju lokalnego w kontekście procesu globalizacji.	U03

Kompetencje społeczne	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
-----------------------	-----------------------------	-------------------------------------

	K01. Potrafi samodzielnie diagnozować zjawiska społeczne i rozumie reguły nimi rządzące. K02. Rozumie konieczność zróżnicowania kulturowego i norm społecznych. Szanuje odmienności kulturowe. K03. Rozumie funkcjonalny charakter stosunków władzy, potrafi się władzy podporządkować, jak również samodzielnie ją sprawować. K04. Ma świadomość celowości istnienia zróżnicowania społecznego i nierówności społecznych. K05. Dostrzega pozytywne funkcje konfliktu i rozumie potrzebę ich rozwiązywania. K06. Jest tolerancyjny i szanuje odmienność światopoglądową, polityczną i kulturową. K07. Potrafi myśleć krytycznie na temat swojego otoczenia, rzeczywistości politycznej i ekonomicznej. Samodzielnie wyciągać wnioski na podstawie obserwacji tej rzeczywistości.	K01, K02 K02 K02, K04 K02 K02 K04 K02
--	---	--

Organizacja											
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach									
		A		K		L		S		P	E
Liczba godzin	15										

Opis metod prowadzenia zajęć

Wykład

Wykład konwersatoryjny prezentujący w sposób systematyczny teoretyczne i praktyczne aspekty obszarów życia społecznego.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01								X					X
W02								X					X
W03								X					X
W04								X					X
W05								X					X
W06								X					X
W07								X					X
W08								X					X
W09								X					X
U01								X					X
U02								X					X
U03								X					X
U04								X					X
U05								X					X
U06								X					X
U07								X					X
U08								X					X
K01								X					X
K02								X					X
K03								X					X
K04								X					X
K05								X					X
K06								X					X
K07								X					X

Kryteria oceny	Zaliczenie z przedmiotu odbywa się na podstawie uczestnictwa studentów w zajęciach (min. 70%) oraz pisemnego zaliczenia wiedzy zdobytej na wkładach.
----------------	--

Uwagi	
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Powstanie socjologii jako nauki. Socjologia jako nauka społeczna. Przedmiot zainteresowania socjologii i metody gromadzenia wiedzy socjologicznej. Osobliwości nauk społecznych. Socjologia a inne nauki społeczne. Funkcje socjologii jako nauki.

2. Wiedza potoczna a wiedza socjologiczna. Jednostka w społeczeństwie i społeczeństwo w jednostce. Wymiary życia społecznego. Społeczeństwo jako organizm, jako symboliczna interakcja, jako system oraz jako struktura. Podstawowe podejścia i orientacje teoretyczne w socjologii.

3. Formy życia społecznego: zbiory społeczne, kategorie społeczne, zbiorowości (kręgi społeczne, wspólnoty i stowarzyszenia, zbiorowości oparte na podobieństwie zachowań, środowiska społeczne, grupy społeczne i organizacje społeczne). Przywództwo w grupach. Grupy odniesienia.
4. Osobowość. Pojęcie socjalizacji. Socjalizacja a wychowanie. Socjologiczne koncepcje osobowości. Grupy pierwotne i ich znaczenie w procesie socjalizacji. Rola grup pierwotnych w życiu jednostki i społeczeństwa.
5. Kultura. Pojęcie kultury. Rozumienie kultury w socjologii i antropologii społecznej. Kultura materialna i niematerialna. Kultura a cywilizacja. Kultura i natura. Kultura i społeczeństwo. Tożsamość kulturowa. Kultura jako element więzi społecznej.
6. Kontrola społeczna. Konformizm i dewiacja. Sankcja społeczne i ich rodzaje. Teoria anomii – E. Durkheim, R.K. Merton. Rodzaje przystosowania społecznego.
7. Instytucje i organizacje społeczne. Proces instytucjonalizacji. Organizacja społeczna jako porządek społeczny. Organizacja jako pewien typ grupy społecznej. Biurokracja, typ idealny biurokracji według Maxa Webera. Funkcje i dysfunkcje biurokracji. Polityka i biurokracja państwowa. Grupy interesu. Żelazne prawo oligarchii. Organizacje totalne.
8. Władza, państwo i społeczeństwo. Immanentny i wszechobecny charakter władzy. Funkcje władzy. Wyłanianie się władzy i przywództwa (czynniki socjologiczne). Trzy czyste typy prawomocnego panowania. Władza państwowa. Teoria polityczna państwa bezpieczeństwa socjalnego Niklasa Luhmanna.
9. Zagadnienia etniczne – podstawowe pojęcia. Naród, narodowość, lud, plemię, klan, ród, rodzina. Pojęcie grupy etnicznej. Naród i procesy narodotwórcze. Formowanie się państw narodowych. Współczesne narody a procesy globalizacyjne. Naród i nacjonalizm. Mniejszości narodowe.
10. Struktura społeczna i koncepcje uwarstwienia społecznego. Zjawisko nierówności społecznych i zróżnicowania społecznego. Pozycja społeczna i status społeczny. Stratyfikacja społeczna i jej wymiary. Rodzaje systemów stratyfikacji społecznej. Pojęcie klasy społecznej. Przyczyny i formy ruchliwości społecznej. Marksa i Webera koncepcje uwarstwienia społecznego. Funkcjonalna teoria uwarstwienia społecznego i jej krytyka.
11. Współczesne koncepcje uwarstwienia społecznego, neomarksizm i neoweberyzm. Klasa średnia i jej rola w systemie demokratycznym. Dynamika struktury społecznej we współczesnym społeczeństwie polskim.
12. Zachowania zbiorowe i ich przyczyny. Typy zachowań zbiorowych. Ruchy społeczne. Teorie ruchów społecznych. Cykle i fale protestów społecznych we współczesnej Polsce.
13. Zmiana społeczna. Pojęcia: zmiany społecznej, procesu społecznego, postępu i rozwoju społecznego. Źródła zmiany społecznej. Teorie zmiany społecznej. Determinizm i woluntaryzm procesów zmiany społecznej. Modernizacja.
14. Zmiana społeczna w Polsce po 1989 roku. Obszary zmian: polityka, gospodarka, społeczeństwo. Wyzwania i zagrożenia transformacji ustrojowej w Polsce. Stosunek społeczeństwa polskiego do zachodzących zmian.

Wykaz literatury podstawowej

1. P. Sztompka, Socjologia. Analiza społeczeństwa, Znak, Kraków 2002.
2. R. K. Merton, Teoria socjologiczna i struktura społeczna, PWN, Warszawa 1982.
3. P. Sztompka, M. Kucia, Socjologia. Lektury, Znak, Kraków, 2005.
4. A. Giddens, Socjologia, PWN, Warszawa, 2004.
5. H. Domański, Struktura społeczna, Scholar, Warszawa 2004.
6. E. Wnuk – Lipiński, Pierwsza dekada niepodległości: próba socjologicznej syntezy, ISP PAN, Warszawa 2001.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. E. Durkheim, Zasady metody socjologicznej, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000.
2. E. Hall, Ukryty wymiar, PIW, Warszawa 1973.
3. E. Goffman, Człowiek w teatrze życia codziennego, PIW, Warszawa 1981.
4. J. Szczupaczyński, Władza i społeczeństwo, T.1, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 1995.
5. F. Toennies, Wspólnota i stowarzyszenie, PWN, Warszawa 1988.
6. R. Linton, Kulturowe podstawy osobowości, PWN, Warszawa 1975.
7. G.H. Mead, Umysł, osobowość i społeczeństwo, PWN, Warszawa 1975.
8. E. Mokrzycki, Kryzys i schizma, T.I, PIW, Warszawa 1984.
9. G. Simmel, Socjologia, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2005.
10. E. Wnuk – Lipiński, Demokratyczna rekonstrukcja. Z socjologii radykalnej zmiany społecznej, PWN, Warszawa 1996.
11. W. Morawski, Zmiana instytucjonalna, PWN, Warszawa 1998.
12. P. L. Berger, T. Luckmann, Społeczne tworzenie rzeczywistości, PIW, Warszawa 1983.
13. J. Szczupaczyński, Władza i społeczeństwo, T.2, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1998.
14. M. Marody (red.), Wymiary życia społecznego, Scholar, Warszawa 2002.
15. P.L. Berger, T. Luckmann, Społeczne tworzenie rzeczywistości, PIW, Warszawa 1983.
16. Z. Bauman, Globalizacja, PIW, Warszawa 2000.
17. R. Dahrendorf, Nowoczesny konflikt społeczny, Czytelnik, Warszawa 1993.
18. A. Podgórecki, Patologia życia społecznego, PWN, Warszawa 1969.
19. L. Balcerowicz, Socjalizm, Kapitalizm, Transformacja, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997.
20. D. Bell, Kulturowe sprzeczności kapitalizmu, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) **STUDIA
NIESTACJONARNE**

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	15
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	10
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	10
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	15
Ogółem bilans czasu pracy		50
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		2